

ปัญหากฎหมายการบังคับคดีเกี่ยวกับการขายทอดตลาด

กรณีจัดการทรัพย์สินค้ำการขายทอดตลาด¹

อรดา นิลวัฒน์²

จากการศึกษาปัญหากฎหมายการบังคับคดีเกี่ยวกับการขายทอดตลาดในการจัดการทรัพย์สิน ทรัพย์สินค้ำการขายทอดตลาด ตามกฎหมายคือกระบวนการบังคับคดีเป็นการบังคับคดีโดยการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อนำทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดนั้น นำออกขายทอดตลาดและนำเงินที่ได้จากการขายทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้นมาชำระหนี้ให้กับเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา แต่ตามกระบวนการและขั้นตอนนั้นจะเป็นผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของการบังคับคดีและเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะได้รับเงินครบเต็มตามจำนวนหนี้หรือไม่อย่างไรนั้นอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง

ปัจจุบันยังพบว่าทรัพย์สินที่นำออกมาประกาศขายหรือจำหน่ายหลายครั้งแล้วยังไม่สามารถขายได้เนื่องจากไม่มีผู้สนใจเข้าประมูลซื้อราคา การประกาศขายทอดตลาดของกรมบังคับคดีนานเป็นเวลานานกว่า 10 ปีนั้นยังขายไม่ได้ จากข้อมูลสถิติแฟ่งค้างดำเนินการ 10 ปี ส่วนขายทอดตลาด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 (ตุลาคม 2566 - มิถุนายน 2567) ทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดของกรมบังคับคดีพบว่ามีทรัพย์สินจากการขายทอดตลาดเกินกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 8,152 รายการ³ ซึ่งหากทรัพย์สินที่ประกาศขายทอดตลาดขายหรือจำหน่ายไม่ได้เจ้าหนี้ก็จะได้รับผลกระทบโดยตรง และตลอดเวลาของกระบวนการบังคับคดีนั้นจะมีบุคคลผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการบังคับคดีซึ่งจากการศึกษาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งจะเรียกว่าผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดี

อย่างไรก็ตาม เมื่อได้ศึกษาปัญหากฎหมายการบังคับคดีเกี่ยวกับการขายทอดตลาดกรณีจัดการทรัพย์สินค้ำการขายทอดตลาดปัจจุบันยังพบว่ามีปัญหา

ประการแรกคือ ปัญหาการกำหนดให้ผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิร้องขอให้จัดการกรณีทรัพย์สินค้ำขายทอดตลาด

ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 287 ได้กำหนดบุคคลผู้อยู่ในฐานะผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดี ได้แก่ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้ตามคำพิพากษา ลูกหนี้แห่งสิทธิเรียกร้อง ผู้ทรงสิทธิเรียกร้อง หรือผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องที่ถูกอายัด บุคคลผู้มีทรัพย์สินหรือได้จดทะเบียนสิทธิของตนเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ถูกบังคับคดี บุคคลซึ่งได้ยื่นคำร้องขอ บุคคลผู้เป็นเจ้าของรวม หรือบุคคลผู้มีบุริมสิทธิ สิทธิยึดหน่วง หรือ

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่องปัญหากฎหมายการบังคับคดีเกี่ยวกับการขายทอดตลาดกรณีจัดการทรัพย์สินค้ำการขายทอดตลาด โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์จุฑามาศ นิสารัตน์ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์เรืองยศ แสนภักดี และรองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศรี บัวสวรรค์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ กองนโยบายและแผน กรมบังคับคดี สถิติแฟ่งค้างดำเนินการ 10 ปีขึ้นไป <https://uat.led.go.th/plan/?p=3074>

สิทธิอื่น รวมถึงบุคคลอื่นซึ่งต้องเสียหายเพราะเหตุแห่งการบังคับคดี และได้กำหนดสิทธิของผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีไว้ในมาตรา 288 จากการศึกษาพบว่าไม่มีความชัดเจน และไม่ได้อำนาจนิติบัญญัติเอาไว้โดยเฉพาะถึงสิทธิในการกำหนดให้ผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิร้องขอให้มีการจัดการกรณีทรัพย์สินค้ำการขายทอดตลาด นั้นถ้ามีการจัดการทรัพย์สินค้ำการขายทอดตลาดจะเกิดความเสียหายจากผู้เสียหายได้

ประการที่สอง คือ ปัญหาการกำหนดให้ผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิเสนอวิธีการจัดการกรณีทรัพย์สินค้ำการขายทอดตลาด

สืบเนื่องจากประเด็นปัญหาแรกคือหากผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิในการจัดการทรัพย์สินที่ตนมีส่วนได้เสียหากมีการจัดการทรัพย์สินค้ำการขายทอดตลาด และตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 332 กำหนดว่าเมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควรหรือคู่ความหรือบุคคลเช่นว่านั้นร้องขอ เจ้าพนักงานบังคับคดีจะมีคำสั่งกำหนดให้จำหน่ายโดยวิธีการอื่นใดที่สมควร สำหรับการขายหรือจำหน่ายทรัพย์สินถูกยึดหรือที่ได้มีการส่งมอบตามคำสั่งอายัดกระทำได้โดยยาก หรือการขายหรือจำหน่ายสิทธิเรียกร้องนั้นกระทำได้โดยยาก กฎหมายไม่ได้กำหนดสิทธิไว้สำหรับการให้ผู้มีส่วนได้เสียจัดทรัพย์สินกรณีที่ทรัพย์สินค้ำการของทอดตลาดเกิน 10 ปี ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้เสียเกิดความเสียหายโดยเฉพาะเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและลูกหนี้ตามคำพิพากษาโดยตรง แต่หากมีการกำหนดสิทธิไว้ในมาตรา 288 เพื่อจะได้มีสิทธิเสนอวิธีการจัดการทรัพย์สินค้ำการขายทอดตลาดได้

ประการสุดท้าย คือ ปัญหาการตั้งผู้จัดการอสังหาริมทรัพย์หรือผู้จัดการกิจการกรณีทรัพย์สินค้ำการขายทอดตลาด

ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 336 กำหนดไว้ การตั้งผู้จัดการอสังหาริมทรัพย์หรือผู้จัดการกิจการแทนตามคำร้องขอของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือศาลมีคำสั่งตั้งลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นผู้จัดการ ซึ่งจะตั้งเมื่อลูกหนี้ตามคำพิพากษาร้องขอ และไม่มีข้อเท็จจริงที่จะเป็นการประวิงการชำระหนี้เป็นดุลพินิจของศาลซึ่งปกติจะตั้งลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นผู้จัดการ หรือศาลจะตั้งเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้จัดการทรัพย์สินก็ได้ ซึ่งต้องมีการกำหนดระยะเวลาชำระเงินจากรายได้ ซึ่งศาลจะเป็นผู้กำหนด ซึ่งกรณีนี้จะกระทำเฉพาะกรณีกระทำแทนการขายหรือจำหน่ายทรัพย์สิน ดังนั้นกรณีทรัพย์สินค้ำการขายตลาดผู้มีส่วนได้เสียไม่มีสิทธิในการร้องขอให้ศาลตั้งหรือเสนอให้ศาลตั้งผู้จัดการอสังหาริมทรัพย์และผู้จัดการกิจการเพื่อจัดการกรณีทรัพย์สินค้ำการขายทอดตลาด ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้หากมีสิทธิได้มีการจัดการกับทรัพย์สินกรณีค้ำการขายทอดตลาดเพื่อให้ทรัพย์สินที่ด้อยมูลค่ากลับมามีค่ามีราคาขึ้นนำเงินชำระหนี้ได้สำเร็จ

เพื่อให้กระบวนการกฎหมายการบังคับคดีเกี่ยวกับการขายทอดตลาดมีการจัดการทรัพย์สินที่ค้ำการขายทอดตลาด เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีประโยชน์ และเกิดความเหมาะสมกับผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดี และบุคคลที่เกี่ยวข้องมากที่สุด ผู้ศึกษาจึงได้มีข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการให้ผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิร้องขอให้มีการจัดการกรณีทรัพย์สินค้างขายทอดตลาดประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 288 บัญญัติว่า “นอกจากสิทธิอื่นตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้แล้ว ให้ผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีมีสิทธิดังต่อไปนี้

(1) อยู่รู้เห็นด้วยในการดำเนินการบังคับคดีที่ตนมีส่วนได้เสีย แต่ต้องไม่ทำการป้องกันหรือขัดขวางการบังคับคดี รวมทั้งเข้าสู่วราคาหรือหาบุคคลอื่นเข้าสู่วราคาในการขายทอดตลาด

(2) ขออนุญาตตรวจหรือคัดสำเนาเอกสารอันเกี่ยวกับการบังคับคดีทั้งหมดหรือแต่บางฉบับหรือขอให้เจ้าพนักงานบังคับคดีหรือรับรองสำเนาเอกสารนั้น โดยเสียค่าธรรมเนียมตามที่ระบุไว้ในตาราง 2 พ้ายประมวลกฎหมายนี้”

ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 288 โดยเพิ่มเติม “(3) ร้องขอหรือเสนอวิธีจัดการขายหรือจำหน่ายโดยวิธีอื่น หรือเสนอตั้งผู้จัดการอสังหาริมทรัพย์หรือผู้จัดการกิจการในกรณีทรัพย์สินค้างการขายทอดที่ตนมีส่วนได้เสีย”

2. ปัญหาการกำหนดให้ผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิเสนอวิธีการจัดการกรณีทรัพย์สินค้างการขายทอดตลาดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 332 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องที่จะขายหรือจำหน่ายมีสภาพเป็นของสดของเสียได้ หรือถ้าหว่านงั่วเข้าไว้จะเป็นการเสี่ยงความเสียหาย หรือค่าใช้จ่ายจะเกินส่วนแห่งค่าของทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องนั้น ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีขายหรือจำหน่ายได้ทันทีโดยวิธีขายทอดตลาดหรือวิธีอื่นที่สมควร

ในกรณีที่การขายหรือจำหน่ายทรัพย์สินที่ถูกยึดหรือที่ได้มีการส่งมอบตามคำสั่งอายัดกระทำไม่ได้โดยยาก หรือการขายหรือจำหน่ายสิทธิเรียกร้องนั้นกระทำไม่ได้โดยยากเนื่องจากการชำระหนี้จำเป็นต้องอาศัยการชำระหนี้ตอบแทนหรือด้วยเหตุอื่นใด และการบังคับคดีอาจล่าช้าเป็นการเสียหายแก่คู่ความทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือแก่บุคคลผู้มีส่วนได้เสีย เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควรหรือคู่ความหรือบุคคลเช่นนั้นร้องขอ เจ้าพนักงานบังคับคดีจะมีคำสั่งกำหนดให้จำหน่ายโดยวิธีการอื่นใดที่สมควรก็ได้ ทั้งนี้ บุคคลผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีอาจคัดค้านคำสั่งหรือการดำเนินการของเจ้าพนักงานบังคับ โดยยื่นคำร้องต่อศาลภายในสองวันนับแต่วันที่ได้อรับคำสั่งหรือการดำเนินการนั้น คำสั่งของศาลให้เป็นที่สุด”

ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 332 โดยเพิ่มเติมวรรคสาม “ในกรณีที่การขายหรือจำหน่ายทรัพย์สินที่ถูกยึดหรือที่ได้มีการส่งมอบตามคำสั่งอายัด หรือการขายหรือจำหน่ายสิทธิเรียกร้องนั้นค้างการขายทอดตลาดเนื่องจากการประกาศขายหลายนัดแล้วไม่มีผู้เข้าสู่วราคา และการบังคับคดีอาจล่าช้าเป็นการเสียหายแก่คู่ความทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือแก่บุคคลผู้มีส่วนได้เสีย เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควรหรือคู่ความหรือผู้มีส่วนได้เสียนั้นร้องขอ เจ้าพนักงานบังคับคดีจะมีคำสั่งกำหนดให้จำหน่ายโดยวิธีการอื่นใดที่สมควรก็ได้”

3. ปัญหาการตั้งผู้จัดการอสังหาริมทรัพย์หรือผู้จัดการกิจการกรณีทรัพย์สินค้างขายทอดตลาดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 336 บัญญัติว่า “ถ้ารายได้จากอสังหาริมทรัพย์หรือการประกอบอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม เกษตรกรรม หรือการประกอบกิจการอื่นใดของลูกหนี้ตามคำพิพากษาอาจเพียงพอที่จะชำระหนี้ตามคำพิพากษาพร้อมด้วยค่าฤชาธรรมเนียม และค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับ

คดี ภายในเวลาอันสมควร เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อลูกหนี้ตามคำพิพากษาร้องขอ และไม่มีข้อเท็จจริงว่า จะเป็นการประวิงการชำระหนี้ ศาลอาจมีคำสั่งตั้งผู้จัดการอสังหาริมทรัพย์หรือผู้จัดการกิจการเหล่านั้น โดย มอบเงินรายได้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแก่เจ้าพนักงานบังคับคดีภายในเวลาและเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควร กำหนดแทนการขายหรือจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้”

ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 336 โดยเพิ่มเติม วรรคสอง “เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อผู้มีส่วนได้เสียร้องขอกรณีทรัพย์สินค้างการขายทอดตลาด เนื่องจากการ ประกาศขายหลายนัดแล้วไม่มีผู้เข้าสู้ราคา ศาลอาจมีคำสั่งตั้งผู้จัดการอสังหาริมทรัพย์หรือผู้จัดการกิจการ เหล่านั้น โดยมอบเงินรายได้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแก่เจ้าพนักงานบังคับคดีภายในเวลาและเงื่อนไขที่ศาล เห็นสมควรกำหนดแทนการขายหรือจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้”

เอกสารอ้างอิง

เอื้อน ขุนเดช, การบังคับคดีแพ่ง. กรุงเทพมหานคร : บริษัท กรุงสยาม พลับลิชชิ่ง, 2564.

จรัญ ภัคดีธนากุล, กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยการบังคับคดี. กรุงเทพมหานคร : บริษัท กรุงสยาม พลับลิชชิ่ง, 2560.

ไพโรจน์ วายุภาพ, กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค 4 : วิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาและการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง. พิมพ์ครั้งที่ 2. บริษัท กรุงสยาม พลับลิชชิ่ง จำกัด : กรุงเทพมหานคร.

วาสนา นิลเพชร, ปัญหาทางกฎหมายในการบังคับคดีปกครองของสำนักงานศาลปกครอง : ศึกษากรณีการขายทอดตลาดทรัพย์สิน. วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2559.

ปวิณ กุมาร, ผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดี, วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2250.

กองนโยบายและแผน กรมบังคับคดี สถิติแพ่งค้างดำเนินการ 10 ปีขึ้นไป <https://uat.led.go.th/plan/>